

Programa Homes T4 E4

Data de gravació i emissió

Emissió en directe

Dilluns 05/10/2026

11:00 – 12:00

Cançons que s'utilitzaran al programa

Cançó 1 — Rozalén — “La puerta violeta”

https://www.youtube.com/watch?v=gYyKuLV8A_c

Cançó 2 — Silvio Rodríguez — “Mujeres”

<https://www.youtube.com/watch?v=gHUu2rAUTQE>

Cançó 3 — Jorge Drexler — “Todo se transforma”

<https://www.youtube.com/watch?v=QfhEKpFiepM>

Sintonia Homes (i es deixa de fons mentres parlem)

David: Homes, fem camí per convertir allò personal en palanca de canvi.

David: Un programa en directe des de l'estudi u de Ràdio Arenys. Un espai on parlar d'allò que sovint no parlem: De com vivim la masculinitat avui, en un món en constant canvi on sembla que l'únic que no canvia és la masculinitat.

Jordi: Mirarem de parlar de tot el que ja no ens serveix i tot el que encara estem construint: vulnerabilitat, rols, paternitat, salut emocional. Sense filtres i sense drama.

David: Un espai on totes les persones hi són ben vingudes, siguin del sexe que siguin, siguin del gènere que siguin perquè això va de tothom, on la teva veu importa i molt.

Jordi: Estem en directe i volem la vostra veu. Teniu alguna cosa a dir? Una experiència, un dubte, un "jo crec que..."? Truqueu ara: 93 795 79 12. El micròfon és vostre.

David: Un programa creat Rim García, dirigit i conduït per David Herrero i per **Jordi Anglada**, i avui al so tenim a Marina Cabrera, bon dia Marina.

Sintonia Homes (i es deixa de fons mentre parlem)

TÍTOL: Les quatre regles no escrites

DAVID: Bona dia. Avui a Homes fem un programa una mica diferent dels altres, i us expliquem per què.

JORDI: Normalment algú ens explica una cosa: una convidada, un llibre, una investigació. Avui no. Avui ens hem posat a llegir, i el que hem trobat són preguntes.

DAVID: Fa unes setmanes ens vam posar a llegir un munt de textos sobre masculinitat. Alguns són articles acadèmics. D'altres són documents pensats per a escoles i per a organismes públics. N'hi ha de Mèxic, de l'Argentina, d'Espanya i d'Austràlia. Hem llegit Connell, que va ser dels primers a dir que no hi ha una sola manera de ser home. Ana Sofía Rivera, que parla de violència sexual i de masculinitat. Mar Venegas, que va entrevistar adolescents. Danilo de Assis Clímaco, que es fa una pregunta que ens ha fet pensar. I també el que diuen la Comissió Nacional dels Drets Humans de Mèxic i un informe de Nacions Unides.

JORDI: I amb tot això, què en fem? Doncs no volem donar-vos cap conclusió. Volem fer-nos preguntes, entre nosaltres i amb vosaltres. Algunes les contestarem en veu alta. Altres les deixarem anar a l'aire perquè les penseu a casa, al cotxe, on sigui.

DAVID: Una advertència abans de començar. Cap dels dos no és expert en el tema, ni diem que ho siguem. Llegim, ens preguntem, i quan una cosa la diu un autor, ho diem. I si en algun moment no estem d'acord amb el que diu un text, també ho direm.

JORDI: I una altra cosa: això no va contra ningú. No va contra els homes, ni contra les dones, ni contra cap manera de viure. Va de mirar què se'ns ha ensenyat, i de decidir què en fem.

DAVID: Tot el programa gira al voltant d'una paraula: «mandat». Parlarem de les regles que gairebé ningú no ens va escriure, però que molts hem sentit que havíem de complir. D'on vénen? Qui se'n beneficia? Què costen? I es poden canviar?

JORDI: Si ens escolteu des de casa, us demanem una cosa senzilla. Mentre parlem, tingueu una pregunta al cap: quina d'aquestes regles m'ha tocat a mi? I si no n'heu sentit cap, també és una resposta que ens interessa.

DAVID: Comencem, doncs. Jordi, com ho veus?

JORDI: Com sempre. Sense saber on anirem a parar.

BLOC 1 — Quatre regles que ningú ens va explicar

DAVID: Com hem dit avui fem un programa diferent. No portem una tesi ni una conclusió preparada. Portem una pila de textos que hem llegit aquests dies (de sociòlegs, antropòlegs, d'organismes de drets humans), i el que volem és fer-nos preguntes. A nosaltres, i a vosaltres, que ens escolteu.

JORDI: I una cosa abans de començar: no hi ha respostes correctes. Si algú a casa pensa «jo això no ho veig així», benvingut. De fet és el que busquem.

DAVID: Hi ha una paraula que travessarà tot el programa: «mandat». Què us fa pensar, a primera vista? Jordi, comencem per aquí.

Moments per parlar

DAVID: Els textos la fan servir d'una manera concreta. L'informe de PNUD i Trama, de 2012, defineix les masculinitats com els mandats, rols, tasques i comportaments que la societat relaciona, en un moment històric concret, amb les diferents maneres de ser home, i que s'ensenyen als homes a través dels espais de socialització. Dit planer: ningú no neix sabent què s'espera d'un home. Es va aprenent.

JORDI: I d'això n'hi diuen socialització: família, escola, mitjans, grups d'amics. Anem a escalfar motors.

Preguntes d'escalfament (4–5 minuts)

DAVID: Primera i fàcil: quan eres petit, hi havia alguna frase que se sentia dir sobre «com s'ha de ser»? No cal que sigui una frase literal. Una idea, un to.

Moments per parlar

JORDI: Segona: ara, avui, quan senties parlar de «ser home», quina és la primera paraula que et ve al cap? Només una.

Moments per parlar

DAVID: Tercera: hi ha alguna cosa que a un home li sigui més fàcil fer en públic que a una dona, o al revés? Una cosa petita, quotidiana.

Moments per parlar

JORDI: Quarta, per a la gent que ens escolta: us demanem que en aquest moment trieu mentalment una cosa que us hagin dit que «un home no fa». Quina és? No cal dir-la, només pensar-la. La recuperem més endavant.

3. El nucli: les quatre regles (5–6 minuts)

DAVID: Ara baixem a terra. Un dels textos del corpus, l'informe de PNUD i Trama, cita l'antropòleg David Gilmore, 1994. Diu que a totes les societats patriarcals hi ha quatre mandats que els homes han de complir per ser considerats «verdaders» homes. Atenció, que és una font de segona mà: això ho diu l'informe citant Gilmore, no ho hem llegit al llibre original. Els quatre són: ser proveïdor, ser protector, ser procreador i ser autosuficient.

JORDI: Anem un per un, i ho fem en veu alta.

DAVID: Proveïdor: el que porta el sosteniment a casa. L'informe diu que aquest mandat sovint empeny els homes a refugiar-se en la feina fora de casa. Jordi, quan senties «proveïdor», què hi veus, de bo i de dolent?

Moments per parlar

JORDI: Protector. L'informe diu que aquest mandat obliga l'home a protegir els altres, especialment les dones, i que sovint aquesta protecció es converteix en control. Pot ser que una cosa bona de debò, protegir, se'ns torci en una altra de molt diferent? On és la ratlla?

Moments per parlar

DAVID: Procreador. Segons l'informe, ser «verdadero varón» seria tenir capacitat de fecundar i de tenir fills, i d'aquí es deriva la idea que els homes han de ser sempre sexualment actius. Això ens porta a una pregunta que fa una mica de vergonya: un home que no té fills, o que no vol tenir relacions, està «menys complet»? Qui ho diu?

Moments per parlar

JORDI: I el quart: autosuficient. El text diu que significa «hacer todo solo y no necesitar ayuda». Si ho llegim en veu alta, sona a virtut o sona a una soledat disfressada de virtut?

Moments per parlar

4. La pregunta difícil (3–4 minuts)

DAVID: Ara una de més difícil. Acabem aquesta frase tots dos, sense pensar-hi gaire: «Un home de veritat és un home que...».

Moments per parlar

JORDI: I una de següent: aquesta frase que acabem de dir, de qui és? És nostra o és heretada? Perquè, si és heretada, potser val la pena mirar què hi ha dins.

Moments per parlar

5. Pont cap a la cançó (1 minut)

DAVID: Abans de la pausa, que és curta, una cosa per als oients. Recordeu aquella cosa que us han dit que «un home no fa»? Aquella que us he demanat que penséssiu fa uns minuts. Quedeu-vos-la al cap durant la cançó. Quan tornem, la recuperem.

DAVID: Avui no portem teoria acabada, portem preguntes. Jordi, comencem per una de senzilla: si algú et demanés que acabessis la frase «un home de veritat és un home que...», què diries?

JORDI: [resposta oberta]

DAVID: Aquest exercici el fem perquè els documents que hem llegit fan el mateix. L'informe de PNUD i Trama, de 2012, cita l'antropòleg David Gilmore, 1994, i diu que a les societats patriarcals hi ha quatre mandats per ser considerat «verdadero» home: ser proveïdor, protector, procreador i autosuficient. Això és una font de segona mà (Gilmore a través de PNUD), i ho diem així a l'antena.

JORDI: Quina d'aquestes quatre et sona més avui? I quina creus que s'ha esvaït més?

DAVID: [resposta oberta]

JORDI: Sobre l'autosuficiència, el text diu: «significa hacer todo solo y no necesitar ayuda». Si ho llegeixes així, en veu alta, sona a virtut o sona a càstig?

DAVID: [resposta oberta]

JORDI: I una pregunta per als oients: quina és l'última vegada que vau demanar ajuda per a una cosa que no era fàcil de demanar? Pensem-hi mentre sona la cançó.

Cançó 1 — Rozalén – “La puerta violeta”

BLOC 2 — Qui hi guanya i qui hi perd

DAVID: Tornem a Homes. Abans de la pausa vam deixar una cosa als oients: pensar en una cosa que us hagin dit que «un home no fa». Jordi, tu la pots dir en veu alta, o te la pots quedar?

Moments per parlar

DAVID: I d'on creus que ve? Qui t'ho va dir, o d'on ho vas treure?

Moments per parlar

DAVID: Això ens porta al bloc 2. Fins ara hem parlat de les quatre regles. Ara ens preguntem una cosa més incòmoda: aquestes regles, a qui beneficien i a qui costen?

2. Preguntes d'escalfament (3–4 minuts)

JORDI: Primera: sou persones de fer balanços? De mirar què guanyeu i què perdeu en una decisió?

Moments per parlar

DAVID: Segona: si haguessis de triar una paraula per descriure el que és «complir un mandat», quina seria? Càrrega, orgull, costum, por, deure...

Moments per parlar

JORDI: Tercera, per als oients, perquè també contesten sense dir-ho: quan fan una cosa «com es fa», se senten més tranquils o més atrapats?

3. Els beneficis (3 minuts)

DAVID: L'informe de PNUD i Trama, el de 2012, fa un balanç que té dues columnes: beneficis i costos. Comencem pels beneficis. El text diu que, des de petits, els homes tenen més llibertat per sortir de casa i són menys visibles al control dels adults, i que se'ls estimula a ser més independents i a prendre decisions.

JORDI: I a la vida adulta, segons el mateix informe, els homes gaudeixen d'una millor inserció laboral i tenen més possibilitats d'accedir a llocs de lideratge a la vida pública, a la política i a les empreses.

DAVID: Això és el que diu el text. Jordi, ho reconeixes a la vida real, a la gent que coneixes? O et sembla antic, exagerat, o ja superat?

Moments per parlar

JORDI: I una de més fina. Aquests beneficis, els notem? Perquè una cosa és que existeixin i l'altra és que ens n'adonem. Connell, que és qui més ha treballat això, parla del «dividend patriarcal»: l'avantatge que reben els homes pel fet de ser-ho, encara que no manin a casa seva ni siguin el model. Ho veus, això?

Moments per parlar

4. Els costos (4–5 minuts)

DAVID: Ara l'altra columna. L'informe cita Reginaldo Bianco, 1998, que també és una font de segona mà. Ho llegeixo en castellà: «Cuando comparamos a hombres y mujeres desde una perspectiva de ejercicio de poder, los hombres tenemos las ventajas. Sin embargo, si nos comparamos desde un punto de vista de nuestras aspiraciones y necesidades más íntimas, los hombres siempre perdemos».

JORDI: Aquesta última frase és forta: «los hombres siempre perdemos». Està bé o és massa? Hi ha costos que no es poden comparar amb els beneficis?

Moments per parlar

JORDI: Anem pels costos que enumera l'informe, mandat per mandat. Proveïdor: diu que per complir-lo els homes dediquen cada vegada més temps a la feina, i que això els impedeix gaudir de la cura dels fills i filles, de la parella, de la pròpia salut i d'altres vocacions. Quina d'aquestes quatre coses us sembla que es perd més fàcilment?

Moments per parlar

DAVID: Protector: segons l'informe, aquest mandat obliga a mostrar valentia i a tenir-ho tot sota control, i l'efecte més evident és que molts homes són incapaços de percebre el risc i, per tant, de cuidar-se a si mateixos. Com es cuida un home que ha après a no cuidar-se?

Moments per parlar

JORDI: Procreador: el text diu que cada vegada hi ha més homes que preferirien relacions de parella plenes, en què poguessin expressar necessitats i sentiments, però que temen que els diguin «poc homes» o «dominats», i reprimeixen els seus desitjos. Tu què en penses, d'això de «reprimir els propis desitjos» per por del que diguin?

Moments per parlar

DAVID: I l'autosuficient, que és el que ens ha quedat de la volta anterior: l'informe parla de «la profunda soledad y la imposibilidad de mostrar inseguridad o dudas». Una pregunta per a tots: quan fa que no heu dit en veu alta «no ho sé»?

Moments per parlar

5. Qui vigila: una pregunta sobre la mirada dels altres (2-3 minuts)

JORDI: Un detall que surt als textos. Clímaco, quan resumeix altres autors, diu que l'home es constitueix en home per a altres homes. És a dir, que l'examen no el fan elles: el fem entre nosaltres. I Venegas, que va entrevistar adolescents d'una ciutat del sud d'Espanya, troba que la misogínia i l'homofòbia són dos llocs comuns de les masculinitats hegemòniques adolescents. Un dels nois entrevistats diu que quan es parla de gais, el primer insult que els surt és «maricón».

DAVID: Qui vigila, doncs? Perquè si l'examen és entre homes, qui fa de jutge? I què passa quan algú no el passa?

Moments per parlar

DAVID: I una pregunta per a casa: heu estat alguna vegada jutge d'un altre home, sense voler? Sense mala intenció?

JORDI: [resposta oberta]

6. La pregunta difícil: el domini i la violència (3–4 minuts)

DAVID: Ara entrem en un terreny més dur, i el volem tractar amb cura. Ana Sofía Rivera, en un article sobre masculinitat hegemònica i violència sexual contra les dones, parla dels imperatius de la masculinitat. Citant Bonino, escriu que és un poder de domini que s'ha de demostrar i manifestar constantment, sense poder assegurar-se'n mai del tot. Ho llegeixo en castellà: «poder de dominio que debe ser demostrado y manifestado constantemente, sin nunca poder asegurarse de forma plena».

JORDI: Què s'hi sent, en això de «sin nunca poder asegurarse»? Perquè sona a una corda molt tibant.

Moments per parlar

JORDI: Rivera cita també Segato, antropòloga, 2010. Segato escriu que el subjecte «no viola porque tiene poder o para demostrar que lo tiene, sino porque debe obtenerlo». Una precisió abans d'anar més lluny: no diu que tots els homes siguin violents, i no és una excusa per a ningú. El que planteja és una pregunta: què passa quan un mandat t'obliga a demostrar un poder que mai no pots tenir del tot assegurat?

DAVID: Com ho escoltes? I et fa mal, o et fa pensar, o les dues coses?

Moments per parlar

DAVID: I una pregunta per als oients, més delicada: hi ha alguna situació en què heu sentit que havíeu de «demostrar» alguna cosa a algú, i després heu pensat que no calia? **[Només per a casa, sense resposta a l'aire.]**

7. Pont cap a la cançó (1 minut)

JORDI: Ens quedem amb dues idees que no es contradiuen. Una: el mandat dona avantatges. Dues: el mandat també fa mal a qui el segueix. Connell

parla de «la amargura así como el placer en la experiencia de género». Les dues coses són certes alhora.

BLOC 3 — Desaprendre en veu alta

JORDI: Tornem a Homes. Hem fet dos blocs: les quatre regles, i qui hi guanya i qui hi perd. Ens queda l'últim, i és el que més ens agrada: si el que s'aprèn també es pot desaprendre.

DAVID: Una pregunta fàcil per començar. Heu canviat mai d'opinió sobre alguna cosa important, d'aquelles que semblava que no canviàrieu mai?

Moments per parlar

DAVID: I què us va fer canviar? Una persona, una situació, un llibre, el pas del temps?

Moments per parlar

2. Preguntes d'escalfament (3 minuts)

JORDI: Primera: hi ha algun home, sense dir noms si no voleu, que us hagi semblat un bon exemple de com es pot ser home d'una altra manera?

Moments per parlar

DAVID: Segona: què té aquesta persona que us ho fa pensar? No cal que sigui una gran cosa. Pot ser un gest, una manera de parlar.

Moments per parlar

JORDI: Tercera, per als oients: quan penseu en el que us han ensenyat sobre «com s'ha de ser», hi ha alguna cosa que us agradaria conservar? Perquè desaprendre no vol dir llençar-ho tot.

Moments per parlar

3. Es pot desaprendre? (3–4 minuts)

DAVID: El document de la CNDH, la comissió de drets humans de Mèxic, pensat per a escoles, diu que el gènere és una cosa que s'aprèn, una

construcció a partir de la nostra història de vida. I assenyala que els espais on s'aprèn (la família, l'escola, les esglésies, la comunitat, la feina, els mitjans i les xarxes) són també espais on la masculinitat es pot aprendre o desaprendre.

JORDI: Fixa-t'hi: «o desaprendre». El mateix text diu que a la família s'ensenyava que els homes no ploren i són forts, valents, proveïdors i protectors. Però afegeix que a la família també poden néixer canvis, i que un model de paternitat responsable i igualitària pot servir d'exemple d'una masculinitat cuidadora, afectiva i no violenta per a nens i nenes.

DAVID: Una pregunta per a tots dos: de quin d'aquests espais penseu que depèn més el canvi? Família, escola, xarxes, la feina, els amics? On creieu que és més fàcil, i on més difícil?

Moments per parlar

DAVID: I una de més pràctica: què necessita una persona per desaprendre una cosa que sempre ha donat per bona? Temps? Que algú li ho digui? Que li sigui còmode?

Moments per parlar

4. «Cada vegada més» (3 minuts)

JORDI: L'informe de PNUD i Trama, de 2012, que és d'origen argentí, fa una afirmació que val la pena posar a prova. Diu que cada vegada hi ha més homes que no es troben còmodes amb el paper de «macho» i que volen expressar emocions, desitjos i problemes sense que això els faci «menys homes». I diu que cada vegada hi ha més joves que qüestionen el «model d'home» dels seus pares.

DAVID: Primer cal remarcar que això ho diu l'informe, d'una època i d'un lloc. No ho donem per fet. Em fa pensar en una pregunta oberta: vosaltres que ens escolteu, veieu aquest «cada vegada més» al vostre voltant? Heu vist algú que ho faci d'una altra manera?

Moments per parlar

DAVID: I si fos veritat, què estaria canviant exactament? Perquè potser el canvi no són grans gestos, sinó coses petites que no es noten.

Moments per parlar

(Opcional. Si es vol, llegir l'epígraf de l'informe, atribuït a Ban Ki-moon, llavors secretari general de l'ONU: «los verdaderos hombres no violan ni oprimen a las mujeres». Preguntar-se què vol dir que «els homes s'ho han d'ensenyar els uns als altres».)

5. Fortaleses i vulnerabilitats (3 minuts) · opcional

DAVID: Clímaco obre el seu text amb una frase de Bensusan, 2004, que us llegeixo en castellà: «El patriarcado es el régimen en que armamos fortalezas en torno de nuestras vulnerabilidades».

JORDI: Una frase per rumiar. Què són les «fortaleses» i què són les «vulnerabilitats»? Què hi ha dins de cada fortalesa?

Moments per parlar

JORDI: I una de més directa: si ens traiem una fortalesa, què quedaria al descobert? I fa por?

Moments per parlar

6. La pregunta difícil: renunciar? (3-4 minuts)

(Tema delicat. Convé baixar el ritme.)

DAVID: Clímaco fa una pregunta, i us la llegeixo en castellà: «¿por qué algunas personas que se encuentran en la posición de opresor buscan renunciar a ella, si todo está escrito para que sigan triunfando?».

JORDI: Ell proposa acostar-se a l'opressió des de l'empatia i l'autoreconeixement, humanitzar-la per poder-ne respondre amb més justícia. Una pregunta difícil: pot algú mirar-se aquest «privilegi» sense culpa que paralitzi i sense autoindulgència que ho tapi?

Moments per parlar

DAVID: I una de més pràctica: renunciar, ampliar, repartir, deixar anar? Quin d'aquests verbs us sembla més honest?

Moments per parlar

JORDI: Un matís que fem nostre: Connell diu que l'hegemonia és sempre disputable, que no és una cosa fixa. Si és disputable, també es pot disputar des de dins. Què en penseu?

Moments per parlar

7. Tres preguntes per a la setmana (2 minuts)

DAVID: Abans de tancar, deixem tres preguntes per als oients, perquè us les emporteu. La primera: de les quatre regles, quina vaig repetir sense adonar-me'n? La segona: a qui puc demanar ajuda aquesta setmana, i què li demanaré? La tercera: què li diria a un nano de setze anys sobre el que s'espera d'ell?

JORDI: I una proposta d'exercici, que és nostra i no surt de cap text: durant una setmana, fixeu-vos en quan feu o dieu una cosa «perquè toca». I si us ve de gust, quan aquesta cosa és per a vosaltres o per a qui us mira.

8. Tancament (2 minuts)

DAVID: Abans d'acabar, una ronda ràpida. Una cosa que us emporteu d'avui. Només una. Jordi, comença tu.

 PREGUNTA ALS OIENTS — 93 795 79 12 Què deixaries de demostrar, si poguessis?

A 3 minuts del final posar Jorge Drexler – “Todo se transforma”